

DAG VAN DE FILOSOFIE

Filosofen, schrijvers en kunstenaars denken zaterdag in Tilburg na over de betekenis van de ziel.

Dag van de Filosofie gaat op zoek naar de ziel

De Dag van de Filosofie in Tilburg staat zaterdag in het teken van 'de ziel'. Filosofen zullen zich dan onder meer bezighouden met de vraag of de ziel wel bestaat.

door **Twan van Lieerop**

Het is april en dat betekent dat er weer volop kan worden nagedacht. Dankzij de Maand van de Filosofie verdwijnt de waan van de dag tijdelijk naar de achtergrond en is er aandacht voor za-
 Voorzien: jaren kwamen spore van aangen bod, zoals 'wat is waarheid?', 'wat betekent vrijheid?' en 'wat is een goed leven?'. Ook werd onderzocht of de mens niet meer is dan een redelijk beest. En dachten filosofen erover na hoe de welvaart en overvloed in onze tijd gepaard kunnen gaan met ontevredenheid en onbegnaden.

Tilburg heeft de gewoonte om een eigenzinnige draai te geven aan het onderwerp van de Maand van de Filosofie. Ging het vorig jaar in april over 'Het echte leven', de Dag van de Filosofie in Tilburg zocht met succes naar wat meer opwindend door dat thema op Bourgeoiswijze in te vullen als 'Tus en het goede leven'. Daarvoor bleef ook de diepere betekenis van seks en genot niet onbesproken en was het evenement wederom uiterkocht.

Die laatste van de Maand van de Filosofie in het teken van 'de ziel'. Als of dat begrip nog niet ingewikkeld genoeg is, wordt de Dag van de Filosofie in theater de NVE Vorst in Tilburg zaterdag gewijd aan 'twee zielen'. Die titel is ontleend aan een beroemde zinswende uit Goethes meesterwerk Faust, en wijst op onze innerlijke verdeeldheid. Het is bijvoorbeeld wel de vraag

Bekende denkers op de Dag van de Filosofie: Peter Sloterdijk (midden) in 2009 en Pascal Bruckner (rechts) in 2011

foto's Marie-Thérèse Kierkels/NVE

of de mens een vaste kern bezit of heen en weer geslingerd wordt tussen verstand en gevoel, rationaliteit en irrationaliteit, zijn hogere wezen en zijn lagere drijfvers. De uitwerking van dat thema begint met een vraag die filosofen tot op de dag van vandaag voor radicaal stelt: 'wat is de ziel? Wie spreken over 'lichaam en ziel' en hoewel we ze in een ademen noemen van dat begrip nog niet ingewikkeld genoeg is, wordt de Dag van de Filosofie in theater de NVE Vorst in Tilburg zaterdag gewijd aan 'twee zielen'. Die titel is ontleend aan een beroemde zinswende uit Goethes meesterwerk Faust, en wijst op onze innerlijke verdeeldheid. Het is bijvoorbeeld wel de vraag

of de mens een vaste kern bezit of heen en weer geslingerd wordt tussen verstand en gevoel, rationaliteit en irrationaliteit, zijn hogere wezen en zijn lagere drijfvers. De uitwerking van dat thema begint met een vraag die filosofen tot op de dag van vandaag voor radicaal stelt: 'wat is de ziel? Wie spreken over 'lichaam en ziel' en hoewel we ze in een ademen noemen van dat begrip nog niet ingewikkeld genoeg is, wordt de Dag van de Filosofie in theater de NVE Vorst in Tilburg zaterdag gewijd aan 'twee zielen'. Die titel is ontleend aan een beroemde zinswende uit Goethes meesterwerk Faust, en wijst op onze innerlijke verdeeldheid. Het is bijvoorbeeld wel de vraag

Descartes vroeg zich af hoe de ziel met het lichaam verbonden kan zijn

boekje laat Keizer zien hoe het denken over de ziel in de loop der tijden is veranderd. Dachten onze verre voorouders nog dat alles bezield was, later won de overtuiging aan kracht dat alleen de mens een

'Wat blijft de ziel?' heeft het essay, dat arts en filosoof Bert Keizer, voor de Maand van de Filosofie schreef. In zijn vlot geschreven

ziel heeft. De Franse filosoof René Descartes wierp in de 17e eeuw de vraag op hoe de onstoffelijke ziel met het stoffelijke lichaam verbonden kan zijn. Die mysterieuze verhouding maakte hij gevonden te hebben in de pijnappeltje, een stukje weefsel in onze hersenen. Orzini, zeggen moderne hersenonderzoekers, de ziel is nooit aangetroffen en bestaat niet. Zelfs de vrije wil is een illusie, stelt neuro-wetenschapper Dick Swaab vast in zijn bestseller 'Wij zijn ons brein'. Voor Bert Keizer gaat dat te ver ook al blijft de 'of-moeten we tegengewoond' gest' of bewustzijn' zeggen? voor hem een raadsel. Hij eindigt zijn betoog met de

in Tilburg. De dag wordt georganiseerd door de Universiteit van Tilburg, Avans Hogeschool en het Brabants Kenniscentrum voor Kunst en Cultuur.
 ● Het programma omvat lezingen, interviews, gesprekken, workshops

en theater.
 ● Helemaal deelnemers aan de Dag van de Filosofie zijn Adriana van Die, Wim de Bie en Anon Grunberg.
 ● Alle kaarten voor het evenement zijn inmiddels uitverkocht.

10 De Dag van de Filosofie in Tilburg beleeft zaterdag zijn tiende aflevering.

'Wij weten na eeuwen van nadenken nog steeds niet wie of wat wij zijn.'

Bert Keizer, arts en filosoof

Kunstenaar Chrisje van der Heyden-Ronde uit Willem II

Wetenschapsfilosoof Hans Doormalen wil in zijn lezing aantonen dat de ziel niet bestaat.

Ik ben veel met filosofie bezig omdat dat mij helpt om bij het schil-
 De dag van de Filosofie en kunst zijn namelijk beiden gericht op het wezen van de mens en de zin van zijn bestaan. In mijn portretten probeer ik de geestelijke wereld van mensen te laten zien. Ik vind mijn inspiratie onder andere bij de Franse filosoof Levinas die spreekt over de ontmoeting met de Ander. In de andere mens ontzucht me niet alleen een ander gezicht maar ook een andere wereld.

De ziel is een mooi thema maar ook een moeilijk begrip. De ziel is iets ongreepbaar. Ik houd meer van het woord bezieling. Ik wil bezield met iets bezig zijn en die bezieling in mijn schilderijen tot uitdrukking brengen. Als dat lukt, dan wordt de ziel iets reëls. Wanneer ik naar schilderijen van Raphael kijk, bijvoorbeeld zijn 'Mafo-
 na's, dan zit daar een ziel in. Daar streef ik ook naar in mijn portretten: ze moeten aanspreken en een ziel hebben."

'Het is een goede zaak dat filosofie voor meer mensen toegankelijk wordt. Kennis van de menselijke geest zijn zij afgesloten op een breder publiek. Hopelijk spreekt dat mensen zo aan, dat ze zich verder in de filosofie gaan verdiepen. Ik probeer mensen zaterdag ervan te overtuigen dat de ziel niet bestaat. Ik begin mijn lezing met de vraag: wat bedoelen we eigenlijk met de ziel? Je moet je immers eerst afvragen wat de ziel is, voordat je kunt beoordelen of de ziel bestaat. Als je de ziel opvat in de gangbare betekenis van 'dat deel van mij dat blijft leven als het lichaam doodgaat', dan denk ik: die ziel bestaat niet. Er zijn immers geen goede redenen om aan te nemen dat er een ziel is. Veel mensen zullen dat niet met mij eens zijn. Uit onderzoek blijkt namelijk dat 71 procent van de Nederlanders meent dat we een ziel hebben. Ik wil de knuppel in het hoenderkooi gooien en aantonen dat zij geloven in een illusie. Misschien gaan sommigen er ook opnieuw over nadenken."